

PLAN MOT DISKRIMINERING OCH KRÄNKANDE BEHANDLING

Vi strävar efter en trygg förskola/skola/fritidshem för alla,
där vi tar till vara på varje individs förutsättningar.

Lust att lära, Möjlighet att lyckas.

Det är vårt gemensamma ansvar!

Barn – personal – vårdnadshavare

1. Inledning

I skollagen och i läroplanerna slås det fast att den svenska förskolan, skolan och fritidshemmet vilar på demokratins grund och att den bör utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Därför har alla vi som arbetar inom förskolan, skolan och fritidshemmet som uppgift att förmedla grundläggande värden så som alla människors lika värde, människolivets okränkbarhet, jämställdhet mellan könen, individens frihet och integritet samt solidaritet med svaga och utsatta. Förskolan/ skolan/ fritidshemmet ska ta tillvara och utveckla barnens förmåga till ansvarskänsla och social handlingsberedskap, så att solidaritet och tolerans tidigt grundläggs. Att motverka diskriminering eller kränkande behandling är en mycket viktig del i vårt dagliga arbete på förskolan/ skolan/ fritidshemmet.

Verksamheten skall präglas av omsorg om individen och syfta till att barnens förmåga till empati och omtanke om andra utvecklas, liksom öppenhet och respekt för skillnader i människors uppfattningar och levnadssätt (Lpfö 98 reviderad 2010). Verksamheten strävar efter att vi vuxna inom förskolan/ skolan / fritidshemmet vet och verkar utifrån att små barn inte alltid förstår sitt eget agerande och att deras inlevelse i andras känslor är begränsade. Därför är det viktigt att vi vuxna utgår ifrån att lägga grunden, att stärka sin egen identitet. Våra ord är trygghet, samarbete, ansvar och respekt.

Likabehandlingsplanen innehåller förutom aktiva åtgärder även information om hur förskolan/ skolan / fritidshemmet ska agera och dokumentera när kränkningar och/eller diskriminering sker mellan:

- barn - barn
- barn - vuxen
- vuxen- barn
- vuxen-vuxen

Likabehandlingsplan för förskola/skola/fritidshem Äspered.

2. Syfte

Likabehandlingsplanen syftar till att främja barn och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck och ålder samt motverka kränkande behandling.

Likabehandlingsplanen grundar sig på Diskrimineringslagen som trädde i kraft 1 januari 2009. (SFS 2008:567)

2.1 Ansvarsfördelning

All personal och alla barn/elever i förskolan/skolan/fritidshemmet har ett ansvar att motverka alla former av kränkande behandling och diskriminering. I första hand ligger ansvaret på det egna förhållningssättet men därutöver även att motverka och rapportera observationer där tredje person blir utsatt. Det övergripande ansvaret för att motverka kränkande behandling och diskriminering ligger på ansvarig förskolechef/ rektor.

Förskolechef / rektor ansvarar för:

- Att ett målinriktat arbete bedrivs för att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.
- Att all personal, alla barn/elever och vårdnadshavare känner till att kränkande behandling och diskriminering inte är tillåten på förskolan/skolan/fritidshemmet.
- Att årligen upprätta, utvärdera och revidera likabehandlingsplanen i samarbete/samverkan med personal, barn/elev och vårdnadshavare.
- Att utredning görs och att åtgärd vidtas när förskolan/skolan/fritidshemmet får kännedom om att diskriminering eller kränkande behandling förekommer.

Personal ansvarar för:

- Att medverka vid upprättandet av handlingsplanen.
- Att arbeta i enlighet med förskolan/skolan/fritidshemmets likabehandlingsplan.
- Att förebygga, upptäcka och åtgärda diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.
- Att åtgärder vidtas då diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling misstänks/anmäls/upptäcks.
- Att utreda fall av diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling, där den enskilda personalen är berörd, följs upp.
- Att ifrågasätta och reflektera över de normer och värderingar som pedagogen förmedlar genom sin undervisning och att alltid sträva efter likabehandling.
- Att arbeta aktivt med barnen/eleverna med likabehandlingsplanens innehåll.

Barn och elever ansvarar för:

- Att följa förskolan/skolan/fritidshemmets likabehandlingsplan.
- Att påtala diskriminering, trakasserier och kränkande behandling som förekommer på förskolan/skolan/fritidshemmet.

Vårdnadshavare ansvarar för:

- Att kontakta sitt barns pedagog eller förskolechef/ rektor vid misstanke om att det egna eller någon annans barn utsätts eller utsätter andra för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

2.2 Förebyggande arbete

All personal bemöter varje barn/elev med respekt och visar respekt för varandra.

Samtal mellan barn/elev – pedagoger och pedagogerna sinsemellan sker ofta både enskilt och i grupp. I samtalen med barnen använder förskolan/skolan/fritidshemmet sig av tydliga och nära exempel kring de situationer som uppstår. Samarbetsövningar genomförs.

Verksamheten genomsyras av vägledning i att hjälpa till, lyssna på varandra och vara hänsynsfull för att respekten gentemot andra ska bli naturlig.

2.3 Styrdokument och begrepp

Styrdokument:

Diskrimineringslagen (SFS 2008:567)

Skollagen 2010

1 kap 2§

14d kap Åtgärder för kränkande behandling

Läroplan för förskolan Lpfö 98, reviderad 2010

FN's konvention om barnens rättigheter

AFS 1993:17 Kränkande särbehandling i arbetslivet

Definitioner av begrepp:

Diskrimineringsgrunderna

Diskriminering, direkt och indirekt diskriminering, instruktioner att diskriminera

Trakasserier, sexuella trakasserier

Kränkande behandling

Mobbning

Gemensamt för all diskriminering och kränkande behandling är att någon eller några kränker principen om alla människors lika värde. Kränkande behandling kan ta sig olika uttryck och förekomma i alla sammanhang.

Diskrimineringsgrunderna

- **kön:** att någon är kvinna eller man - flicka eller pojke.
- **etnisk tillhörighet:** nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.
- **religion eller annan trosuppfattning:** kan beskrivas som en religiös, livsfilosofisk, eller annan motsvarande livsåskådning.
- **funktionsnedsättning:** varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga. Funktionsnedsättningen kan vara en följd av skada eller sjukdom som fanns vid födseln, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.
- **sexuell läggning:** homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning (HBTQ).
- **könsöverskridande identitet eller uttryck:** att någon inte identifierar sig som flicka eller pojke, kvinna eller man, genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett kön.
- **ålder:** uppnådd levnadslängd.

Diskriminering

Diskriminering är ett övergripande begrepp för negativ och därmed kränkande behandling av individer eller grupper av individer utifrån diskrimineringsgrunderna.

Förskolan/skolan/fritidshemmet skall förebygga och förhindra diskriminering och trakasserier på grund av var och en av nedanstående grunder. Förutom aktiva handlingar kan diskriminering ske genom ordningsregler, undervisning, böcker etc.

Direkt diskriminering

Någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med ovanstående diskrimineringsgrunder.

Indirekt diskriminering

Någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer enligt diskrimineringsgrunderna, såvida inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringsättet har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet.

Instruktioner att diskriminera

Order eller instruktioner att diskriminera någon på ett sätt som beskrivs ovan och som lämnas åt någon som står i lydnds- eller beroendeförhållande till den som lämnar ordern eller instruktionen eller som gentemot denna åtagit sig att fullgöra ett uppdrag.

Trakasserier

Trakasserier är ett uppträdande som kränker en individs värdighet och som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Sexuella trakasserier

Uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet.

Kränkande behandling

Kränkande behandling kan utföras på olika vis och är ett uppträdande som inte har någon koppling till en särskild diskrimineringsgrund.

- Fysiska så som slag och knuffar.
- Verbala så som hot, svordomar och öknamn.
- Psykosociala så som utfrysning, blickar och att alla går när man kommer.
- Texter och bilder, även lappar, fotografier, sms, mms, msn och meddelanden på olika webbcommunities.

Mobbning

Mobbning är en form av kränkande behandling och uppstår vid en upprepad negativ handling när någon eller några medvetet eller med avsikt tillfogar eller försöker tillfoga en individ skada eller obehag.

3. Kartläggning/ nulägesanalys

Det här är en av de viktigaste delarna i likabehandlingsarbetet. Med en noggrann kartläggning där diskrimineringsgrunderna är i fokus kan verksamheten:

- Få kunskap om vilka styrkor/svagheter verksamheten har inom likabehandlingsområdet.
- Utifrån kunskapen om styrkor/svagheter i verksamheten formulera verklighetsbaserade mål och relevanta åtgärder.
- Få ökad förståelse för de åtgärder som måste vidtas i likabehandlingsarbetet då de är verklighetsbaserade.

Med en noggrann kartläggning försäkras sig verksamheten om att satsa på rätt saker i sitt likabehandlingsarbete och att siktet är på verksamhetens vision. Grunden för ett bra arbete med barn är att personalen arbetat med sig själva och sina attityder, normer och värderingar.

En modell kan vara att personal, barn/elev och vårdnadshavare får svara på frågor för att få fram en bra nulägesanalys. Ett komplement till frågorna är att alla berörda bör markera riskområden på en karta över förskolan/skolan/fritidshemmets inne- och utemiljöer samt genomföra en trygghetsvandring på förskolan/skolan/fritidshemmet. Riskområden och frågor bör utgå från olika teman, tex:

- Delaktighet och inflytande
- Fysisk miljö
- Social miljö
- Pedagogisk miljö

Förslag på frågor:

- Har barn/elever inflytande över verksamheten?
- Vilka platser upplever barn /elever som otrygga?
- Är lokalerna tillgängliga för alla?
- Förekommer språkbruk bland personal och/eller barn/elever som kan upplevas kränkande?
- Förekommer det kränkande behandling inom förskolan/skolan/fritidshemmets område?
- Hur integreras mänskliga rättigheter i den pedagogiska verksamheten?

Kartläggning görs varje år vecka 39 och nulägesanalys görs varje år eller vid behov. Dessutom ska frågorna finnas med i det dagliga arbetet och det som framkommer bör dokumenteras av personalen. Pedagogerna bör också ställa frågor kring nämnda teman då de har utvecklingssamtal med barn/elever, vårdnadshavare eller då de håller i föräldramöten.

Den information som framkommer ur kartläggningen och nulägesanalysen ska förskolan/skolan/fritidshemmet sedan omvandla till mål och åtgärder kopplade till diskrimineringsgrunderna och kränkande behandling.

4. Mål

- Förskolan/skolan/fritidshemmet ska ha en likabehandlingsplan som syftar till att förverkliga förskolan/skolan/fritidshemmets vision.
- Personal, barn/elev och vårdnadshavare ska få information om Diskrimineringslagen och likabehandlingsplanen.
- All verksamhet på förskolan/skolan/fritidshemmet ska genomsyras av ett könsperspektiv för att öka jämställdheten mellan pojkar/flickor och män/kvinnor.
- Alla barn/elever oavsett etniskt eller kulturell tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning ska ha samma rättigheter och möjligheter.
- Pedagogerna på förskolan/skolan/fritidshemmet ska arbeta för ökad förståelse för olika sexuella läggningar.
- Miljön ska anpassas efter barn/elever som har en funktionsnedsättning så att de får likvärdiga möjligheter som andra barn/elever.

Mål

Övergripande

Mål	Nuläge	Åtgärd	Tidpunkt	Ansvar A. Formellt B. Operativt	Uppföljning
1. All personal, barn/elev och vårdnadshavare ska få information om förskolan/skolan /fritidshemmets plan mot diskriminering. 2. Göra en nulägesanalys varje höst.	Idag har förskolan/skolan / fritidshemmet en plan mot diskriminering som revideras regelbundet av all personal.	1.Likabehandlingsteamet skall arbeta fram ett grundmaterial som de sedan återkopplar i respektive arbetslag. Vi lägger ut planen på förskolan/skolan/fritidshemmets hemsida samt hänger upp den i tamburen. Målen delas ut till samtliga familjer. Pedagogerna arbetar aktivt med målen i likabehandlingsplanen i barngrupperna/klasserna. 2.En kartläggning av nuläget görs genom en enkät-undersökning bland barn/elever och vårdnadshavare. Återkoppling sker genom en sammanfattning som skickas ut.	1. Ht 2013. 2. Enkätundersökning genomförs v.39 2014.	A. Förskolechef och rektor B. Likabehandlingsteamet och övrig personal.	Fredagen den 24 oktober 2014. Uppföljning görs på APT efter det.

Kön

Mål	Nuläge	Åtgärd	Tidpunkt	Ansvar 1. Formellt 2. Operativt	Uppföljning
Pojkar och flickor, män och kvinnor skall bemötas lika.			Ht -13- vt 14 på avdelnings-möten och APT. I det dagliga arbetet	1. Förskolechef och rektor 2. All personal	Fredagen den 24 oktober 2014. Uppföljning görs på APT efter det.
Förskolan:	Vi är medvetna och reflekterar kring frågor som rör området. Genusobservationer utförs under våren och hösten.	Analys av observationer för att öka medvetenheten bland pedagogerna. Vi för en ständig diskussion i arbetslagen om genus-perspektivet. Se till så att båda könen får ta lika mycket plats i alla aktiviteter och erbjuds samma möjligheter. Detta genomsyrar även tanken vid inköp av material.	Våren och hösten 2014.	Alla pedagoger.	Vid Avdelningsmöten.
Skolan:		Se till så att båda könen får ta lika mycket plats i alla aktiviteter och erbjuds samma möjligheter. Detta genomsyrar även tanken			

		vid inköp av material. Vid val av högläsningbok så tänker vi på att välja böcker där både pojkar och flickor kan vara huvudpersoner.			
Fritidshemmet:	Få och trånga lokaler som inte stimulerade till varierad lek mellan könen.	Personal och elever grovplanerar verksamheten tillsammans vid stormöten. Där har man i samråd sett över innemiljön så den skall passa allas lek.	En gång i månaden.		

Könsöverskridande identitet eller uttryck

Mål	Nuläge	Åtgärd	Tidpunkt	Ansvar 1. Formellt 2. Operativt	Uppföljning
Alla skall accepteras oavsett kön, livsstil eller utseende.			Pågående, kontinuerligt.	1. Förskolechef och rektor 2. All personal	Fredagen den 24 oktober 2014. Uppföljning görs på APT efter det.
Förskolan:	Vi respekterar allas lika värde.	Pratar om allas lika värde. Etiska samtal. Använder litteratur som berör ämnet vid högläsning.			
Skolan:	Vi respekterar allas lika värde.	Pratar om allas lika värde. Etiska samtal.			
Fritidshemmet:	Det framkom vid kartläggningen att barn blir retade vid olika tillfällen.	Verksamheten planeras så att alla skall kunna delta.			

Etnisk tillhörighet

Mål	Nuläge	Åtgärd	Tidpunkt	Ansvar 1. Formellt 2. Operativt	Uppföljning
Inget barn eller vuxen ska diskrimineras för sin etnicitet.			Pågående, kontinuerligt.	1. Förskolechef och rektor 2. All personal	Fredagen den 24 oktober 2014. Uppföljning görs på APT efter det.
Förskolan:	Vi arbetar för att alla ska känna sig välkomna och accepterade i vår verksamhet.	Observera och diskutera personal/personal, personal/barn om det blir aktuellt. Vi arbetar med att medvetandegöra om samhällets mångfald av etnicitet.			

Skolan:	Vi arbetar för att alla ska känna sig välkomna och accepterade i vår verksamhet.	Vi arbetar med att medvetandegöra om samhällets mångfald av etnicitet.			
Fritidshemmet:	Vi arbetar för att alla ska känna sig välkomna och accepterade i vår verksamhet.	Pratar om allas lika värde.			

Religion eller annan trosuppfattning

Mål	Nuläge	Åtgärd	Tidpunkt	Ansvar 1. Formellt 2. Operativt	Uppföljning
Alla barn och vuxna ska kunna delta på lika villkor.			Pågående, kontinuerligt.	1. Förskolechef och rektor 2. All personal	Fredagen den 24 oktober 2014. Uppföljning görs på APT efter det.
Förskolan:	Vi arbetar för att alla ska kunna delta på lika villkor.	Vi pratar om allas lika värde. För etiska samtal. Se över material som tex almanacka med alla religioners högtider. Tema- olika kulturer.			
Skolan:	Vi arbetar för att alla ska kunna delta på lika villkor.	Vi pratar om allas lika värde. För etiska samtal. Ser över material som tex almanacka med alla religioners högtider.			
Fritidshemmet:	Vi arbetar för att alla ska kunna delta på lika villkor.				

Funktionsnedsättning

Mål	Nuläge	Åtgärd	Tidpunkt	Ansvar 1. Formellt 2. Operativt	Uppföljning
Miljön skall kunna ta tillvara på varje barns förutsättningar.			Pågående, kontinuerligt.	1. Förskolechef och rektor 2. All personal	Fredagen den 24 oktober 2014. Uppföljning görs på APT efter det.
Förskolan:	Vi riktar våra personal- och miljöresurser till barn i behov av särskilt stöd.	Ser över lokaler och lekmiljöer för att alla barn ska kunna delta efter sin förmåga. Vi fördelar pedagoger utifrån barngruppens behov.			

Skolan:	Vi riktar våra personal- och miljöresurser till barn i behov av särskilt stöd.	Se över lokaler och gruppsammansättningar för att alla barn ska kunna delta efter sin förmåga. Vi fördelar pedagoger utifrån barngruppens behov.			
Fritidshemmet:	Få och trånga lokaler.	Ser över lokalernas funktioner regelbundet. Så att de på bästa sätt skall tillgodose alla.			

Sexuell läggning

Mål	Nuläge	Åtgärd	Tidpunkt	Ansvar 1. Formellt 2. Operativt	Uppföljning
Varje barn och vuxen har rätt till att bli bekräftad för sin person och familj.			Pågående, kontinuerligt.	1. Förskolechef och rektor 2. All personal	Fredagen den 24 oktober 2014. Uppföljning görs på APT efter det.
Förskolan:	Vi möter varje enskild individ utifrån dess personlighet.	Vi för samtal kring olika familjekonstellationer. Tänk på att materialet på förskolan speglar mångfald ex böcker.			
Skolan:	Vi möter varje enskild individ utifrån dess personlighet.	Vi för samtal kring olika familjekonstellationer.			
Fritidshemmet:	Vi möter varje enskild individ utifrån dess personlighet.				

Ålder

Mål	Nuläge	Åtgärd	Tidpunkt	Ansvar 1. Formellt 2. Operativt	Uppföljning
Ingen skall missgynnas på grund av sin ålder.			Pågående, kontinuerligt.	1. Förskolechef och rektor 2. All personal	Fredagen den 24 oktober 2014. Uppföljning görs på APT efter det.
Förskolan:	De äldre kallar ibland de yngre för småbarn och om två barn heter lika säger de "stora" och "lilla". Detta skapar ibland konflikter.	Diskuteras regelbundet och vid behov.			

Skolan:	Stigande ålder medför ökat ansvar när det gäller att ha med leksaker i skolan, vara i bordtennisrummet på rasterna mm.	Schemalagda tider i bordtennisrummet. Olika pulkabackar.	Dagligen.		
Fritidshemmet:	Eleverna har olika intressen.	Vi delar upp gruppen i ålderkategorier vid olika tillfällen. Så att alla önskemål skall lyftas. Tex gymnastikhallen, pyssel.	En till två gånger i veckan		

Kränkande behandling

Mål	Nuläge	Åtgärd	Tidpunkt	Ansvar 1. Formellt 2. Operativt	Uppföljning
Förebygga kränkande handlingar. Varje barn/vuxen har rätt att bli bekräftad för sin person och familjs förutsättningar.			Pågående kontinuerligt.	1. Förskolechef och rektor 2. All personal	Fredagen den 24 oktober 2014. Uppföljning görs på APT efter det.
Förskolan:	Jämförelser bland barnen vem som har bäst status ex. cyklar leksaker, kläder m.m. sker.	Agera och markera tidigt och klargöra att alla är lika fina och lika mycket värda oavsett kläder, prylar m.m. Arbetar konkret i konfliktsituationer, pratar om känslor, perspektivbyte och ger alternativ till handlingar. Använder oss av sokratiska frågeställningar (dvs ställer frågor där barnen inte ges möjlighet att svara ja eller nej och vuxna inte ställer varför frågor.) Vuxna som finns nära barnen för att ge barnen möjligheter att lyckas i sina sociala kontakter och får dem att känna trygghet.			
Skolan:	Många elever har mobiltelefoner och verksamheten kommer att få I pads.	Vi arbetar förebyggande med etiska och moraliska frågor som rör användandet av dessa.			
Fritidshemmet:		Har kontinuerligt stormöten .Vi har även samtal med de berörda så fort någonting inträffar.			

5. Åtgärder

Utifrån kartläggningen och nulägesanalysen av verksamheten arbetas mål fram och därefter åtgärder för att nå dessa mål.

Åtgärderna ska vara kopplade till målen och bygga på vad som behöver göras för att få en trygg och jämlik verksamhet, det vill säga på:

- förskolan/skolan/fritidshemmets vision
- förskolan/skolan/fritidshemmets kartläggning och nulägesanalys

Följande frågor är bra att besvara:

- När ska åtgärden vara genomförd?
- Vem ansvarar för att åtgärden genomförs?
- För att ansvaret ska tydliggöras är det bra att fördela ansvaret mellan formellt ansvar och operativt ansvar.
- När ska det följas upp?

6. Uppföljning, utvärdering och revidering

Likabehandlingsplanen ska följas upp kontinuerligt och minst en gång per läsår. Det som framkommer vid uppföljningen ska ligga till grund för kommande år och tas upp i kvalitetsdokumentet. Förslag på frågor att använda vid uppföljning och utvärdering:

- Har planen varit förankrad hos alla? (personal, barn /elever och vårdnadshavare)
- Vad har vi åtagit oss att göra under året?
- Har åtgärderna utförts? Om inte, varför?
- Har vi nått våra mål? Om inte, varför?
- Har vi fått de resurser som utlovats?
- Vad gjorde vi som gav bra resultat?
- Vad fungerade inte och varför?
- Hur ser det ut idag jämfört med tidigare? Går det åt rätt håll?

Handlingsplan och arbetsgång för hantering av kränkande behandling, trakasserier och/eller diskriminering.

Varje misstanke om att kränkande behandling och/eller diskriminering förekommer skall tas på fullt allvar.

Viktigt att det finns med en kontaktpersonslista i handlingsplanen, se förslag (bilaga 1)

En incident/händelse som definieras som kränkande behandling, trakasserier och/eller diskriminering skall dokumenteras i en incidentrapport. (bilaga 2)

Barn-barn/elev-elev

Misstanke om kränkningar, trakasserier och diskriminering mellan barn/elever rapporteras till respektive mentor och rektor. Mentor likställs med pedagog i förskola/fritidshem eller klassföreståndare/ klasslärare. Så snart diskriminering eller kränkande behandling mellan barn/elever uppmärksammas skall tillvägagångssättet för utredning vara som följer enligt ordningen nedan. Dessutom bör aktuella barn/elever få möjlighet att skriva ner sin version av händelsen i enskildhet och dokumenten förvaras tillsammans med övrig dokumentation av rektor.

Barn/elev-vuxen

I händelse av att ett barn/en elev diskriminerar, trakasserar eller kränker en vuxen ansvarar barnets/elevens mentor tillsammans med en representant ur Likabehandlingsteamet för samtalen med barnet/eleven. Och rektor för samtalen med vuxen. Rektor tar ansvar för fortsatt utredning, uppföljning och åtgärd.

Vuxen-barn/elev eller vuxen-vuxen

Misstanke om kränkning, trakasserier och/eller diskriminering från vuxens sida skall oavsett om den riktar sig mot barn/elev eller vuxen rapporteras till respektive arbetsgivare. Om händelsen avser diskriminering eller kränkande behandling från vuxen mot barn/elev eller vuxen mot vuxen ska personen i fråga kallas till samtal med sin närmaste arbetsledare. Företrädare för den vuxnes fackliga organisation kan inbjudas till samtalet. Samtalet dokumenteras genom protokoll och arkiveras hos arbetsledaren.

Utredning och åtgärder för hantering av kränkande behandling, trakasserier och/eller diskriminering.

Med fördel deltar två vuxna i varje samtal, en håller i samtalet och en dokumenterar.

1. Ansvarig mentor, tillsammans med en representant ur Likabehandlingsteamet samtalar så fort det är möjligt i enskildhet med den/de diskriminerade eller på annat sätt utsatta barnet/barnen eller eleven/eleverna för att höra deras syn på det som hon/han/de utsatts för. Samtalet dokumenteras (bilaga 3) och förvaras hos rektor. Vårdnadshavare informeras av rektor eller mentor.
2. Ansvarig mentor, tillsammans med en representant ur Likabehandlingsteamet samtalar snarast efter föregående samtal i enskildhet med den/de som utsätter barn/barnen eller elev/elever. Samtalet dokumenteras (bilaga 4) och förvaras hos rektor. Vårdnadshavare informeras av rektor eller mentor.
3. Ansvarig mentor, tillsammans med en representant ur Likabehandlingsteamet kallar alla inblandade barn/elever till ett gemensamt samtal där målsättningen är att den/de som utsätter skall be den/de utsatta barn/barnen eller elev/eleverna om ursäkt för sitt agerande och bekräfta att agerandet kommer att upphöra. Samtalet dokumenteras (bilaga 5) och förvaras hos rektor. Vårdnadshavare informeras av rektor eller mentor.
4. Ansvarig mentor, tillsammans med en representant ur Likabehandlingsteamet kallar samtliga inblandade till enskilt samtal och därefter en gemensam uppföljning inom sju dagar efter det tidigare mötet. Uppföljningssamtalen dokumenteras (bilaga 6, 7 och 5) och förvaras hos rektor. Vårdnadshavare informeras av rektor eller mentor.
5. Ansvarig mentor tillsammans med en representant ur Likabehandlingsteamet, informerar Elevhälsoteamet om utredningen. Efter att situationen är utredd och avslutad arkiveras originalhandlingar hos rektor. Vårdnadshavare informeras av rektor eller mentor.

Ytterligare åtgärder

Om barnet/barnen eller elev/elever som diskriminerat eller på annat sätt kränkt annan barn/elever eller vuxen trots påpekande och genomförda samtal fortsätter sitt agerande skall ytterligare åtgärder vidtas.

* Rektor kallar på uppdrag av Likabehandlingsteamet, respektive vårdnadshavare tillsammans med de tidigare berörda till ett samtal. Ett protokoll utformas av Likabehandlingsteamet där berörd elev eller elever, tillsammans med sin eller sina vårdnadshavare, undertecknar protokollet och bekräftar därmed avhållsamhet från fortsatt diskriminering eller annan form av kränkning. Likabehandlingsteamet kallar till ett uppföljande möte med inblandade elever inom två veckor efter underskrift av protokoll. Vårdnadshavare informeras av rektor.

* Ytterligare åtgärd efter Likabehandlingsteamet uppföljning är att eleven kallas tillsammans med vårdnadshavare till elevvårdskonferens med rektor. (Representant ifrån stödteamet samt ansvarig pedagog ingår i EVK). På elevvårdskonferensen kan beslut fattas om någon form av åtgärd som klart tydliggör för eleven att hennes eller hans förhållningssätt är oacceptabelt. Ett åtgärdsprogram upprättas. Rektor utfärdar protokoll som distribueras till vårdnadshavare.

* Om det anses befogat kan en polisanmälan och/eller anmälan till individ- och familjeomsorgen (IFO) vara aktuell. Vårdnadshavare informeras av rektor.

* Om diskrimineringen eller kränkningen inrymmer betydande grad av hot och/eller våld skall handlingsplanen mot våld och hot om våld tillämpas.

Dokumentation

Personal som är inblandad i pågående utredning ansvarar för all dokumentation. Efter uppföljning och avslut överlämnas originalhandlingar till rektor för arkivering. Originalhandlingar arkiveras enligt gällande dokumenthanteringsplan.

Råd och stöd

Här följer material som ligger till grund för arbetet med likabehandling. Vi ger förslag på olika litteratur och gör en kort beskrivning nedan.

Här följer litteratur som ger information om utformningen av en likabehandlingsplan.

För arbetet med att främja likabehandling
Skolverkets allmänna råd och kommentarer 2006
www.skolverket.se/sb/d/193/url/.../target/pdf1646.pdf%3Fk%3D1646

Förebygga diskriminering främja likabehandling i förskolan
En handledning från DO, BEO och Skolinspektion, 2009
www.do.se
www.skolinspektionen.se/beo

Förebygga diskriminering främja likabehandling i skolan
En handledning från DO, BEO och Skolinspektionen, 2009
www.do.se
www.skolinspektionen.se/beo

Lika värde, lika villkor? Arbeta mot diskriminering i förskola och skola
Love Nordenmark & Maria Rosén, 2008
Stockholm: Liber

Vad innebär diskriminering?
SCB, 2006
http://www.homo.se/upload/homo/pdf_homo/scb_rapport.pdf

Arbetsmiljöverket
www.av.se

Arbetsmiljölagen
www.av.se/lagochratt/aml/

Referenslitteratur som skapar en bild av hur barn och unga har det i skolan och på fritiden idag.
Passar även som diskussionsunderlag i barn- elev eller vuxengrupper.

Inneslutning och uteslutning – barns relationsarbete i skolan
Marie Bliding Wrethander, 2007
Lund: Studentlitteratur

Mobbning i skolan – vad vi vet och vad vi kan göra
Dan Olweus, 1994
Stockholm: Liber

Nätkulturer - vad gör barn och unga på Internet?
Elza Dunkels, 2005
Umeå: Umeå universitet, Tidskriften för lärarutbildning och forskning
http://www.educ.umu.se/presentation/publikationer/lof/lofu_nr1-2_2005.pdf

Kränkningar i skolan – förekomst, former och sammanhang

Christina Osbeck, Ann-Sofie Holm & Inga Wernersson, 2003
Göteborgs universitet: Centrum för Värdegrundsstudier
<http://hdl.handle.net/2077/8440>

På tal om mobbning – och det som görs
Skolverket, 2009
skolverket@fritzes.se

Utstött – en bok om mobbning
Christina Thors, 2007
Stockholm: Lärarförbundet

Hemsidor för fakta, inspiration och material.

Jämställd förskola och skola
<http://www.jamstalldskola.se/index.shtml>

Rädda barnen
<http://www.rb.se/Pages/default.aspx>

BRIS
<http://www.bris.se/>

Riksförbundet Hem och skola
Noll Tolerans Mot Mobbning
www.hemoskola.se

Ytterligare läsning för hur vuxnas roll ska hanteras vad det gäller diskriminering och likabehandling i skolan.

En lathund om hur man hanterar kränkande särbehandling
Lärarförbundet
[http://www.lararforbundet.se/web/ws.nsf/bilagor/49A4E6283AD9496FC12572C80025BAE7/\\$FILE/Kränkande%20särbehandling%20OFR.pdf](http://www.lararforbundet.se/web/ws.nsf/bilagor/49A4E6283AD9496FC12572C80025BAE7/$FILE/Kränkande%20särbehandling%20OFR.pdf)

- 1 Verkttygslåda
- 2 Statens folkhälsoinstitut, 2006

www.fhi.se/skolanforebygger

LIKABEHANDLINGSTEAM

Kontaktpersoner:

Namn:	Befattning:	Telefon:	E-post:
Ulf Sjöberg	rektor	0766-230759	ulf.sjoberg@boras.se
Anne-Marie Stävenborg	förskolechef	0768 88 54 41	anne-marie.stavenborg@boras.se
Kerstin Åberg	lärare	033-358992	kerstin.aberg@edu.boras.se
Veronica Hullegård	förskollärare	033-358907	veonica.hullegard@edu.boras.se
Chatrine Winberg	förskollärare	033-358993	chatrine.winberg@edu.boras.se

ELEVHÄLSOTEAM

Kontaktperson:

Namn:	Befattning:	Telefon:
Lena Abelius	specialpedagog (för skolan)	0721-600500
Anna Karlsson	skolsköterska	0704-551115
Christian Ivarsson	kurator	0768-887911
Christine Dotax	psykolog	0768-885635
Sandra Sinclair Alenfors	specialpedagog (för förskolan)	0721-600509

Bilaga 2
3 Incidentrapport

Anmält av:	Anmält till:
Datum:	Ärendet handläggs av:

Inblandade (namn och klass):

Kort beskrivning:

Beslut:

- Ärendet bedöms **inte** som ett fall av kränkande behandling och/eller diskriminering.
- Ärendet bedöms som ett fall av kränkande behandling och/eller diskriminering. Följande åtgärder kommer att vidtas:

Dokumenterat av:

Datum:

Samtal med elev utsatt för kränkande behandling och/eller diskriminering

Elev:	Klass:
Datum:	Samtalet leds av:

Elevens uppfattning om sin situation:
Eleven blir utsatt på följande sätt:
Vem/vilka utför den kränkande behandlingen och/eller diskrimineringen?
Eleven har berättat för sin vårdnadshavare om den uppkomna situationen. JA   NEJ
Överenskommelse med den utsatta eleven om följande åtgärder:
Datum för uppföljningssamtal:
Ovanstående information har delgivits den utsatta elevens vårdnadshavare. Datum:
Synpunkter från vårdnadshavare:
Dokumenterat av: Datum:

Bilaga 4

Allvarssamtal med elev som utsatt

Elev:	Klass:
Utsatt elev:	Klass:
Datum:	Samtalet leds av:

☐ Eleven har blivit delgiven den information som framkommit angående hans/hennes delaktighet i uppkommen situation. Eleven instämmer i det som sagts. JA   NEJ
Synpunkter från eleven kring situationen.
Eleven ska enligt överenskommelse göra följande för att stoppa den kränkande behandlingen och/eller diskrimineringen:
Datum för uppföljningssamtal:
Övrigt:
☐ Ovanstående information har delgivits elevens vårdnadshavare. Datum:
Synpunkter från elevens vårdnadshavare:
Dokumenterat av: Datum:

Samtal mellan inblandade elever

Elev:	Klass:
Utsatt elev:	Klass:
Datum:	Samtalet leds av:

Lägesbeskrivning:

- Ursäkt har delgivits den utsatta eleven.
- Bekräftelse har delgivits att beteendet omedelbart ska upphöra.
- Utsatt elev har godtagit ursäkten.

Uppföljningssamtal:

Datum:

Dokumenterat av:

Datum:

Uppföljningssamtal med utsatt elev

Elev:	Klass:
Datum:	Samtalet leds av:

Elevens uppfattning om sin situation:

Överenskommelse med den utsatta eleven om följande åtgärder:

Dokumenterat av:

Datum:

Uppföljningssamtal av allvarssamtal med den elev som har utsatt

Elev:	Klass:
Datum:	Samtalet leds av:

Elevens uppfattning om situationen:

- JA   Eleven anser att han/hon har fullföljt överenskommelsen som gjordes under allvarssamtalet.
- NEJ

Överenskommelse med eleven om följande åtgärder:

Dokumenterat av:

Datum: